

۲۲ تشرین ثانی ۱۹۱۷

سای : ۲۰

برنجی سنه

کتابخانه

علم ، صنعت و اخلاق دار هفته لی مجموع

رانگدن بحث ایدرکن، اثرلرنده بویوک بر صنعت اثری کور-
مه‌دیکنی سوبیلدیک کی، «مومزن» ده رانگدنک هر شخصی
اولدینی کی دکل، بالعکس اولماسی لازم کلدیک کی تصور
ایتدیکنی بیان ایلمشدرد.

بونکله برابر، آلمانیده داوید شتراس، پولیان شمد؛
فرانسه‌ده آلبر سورده، غابرییل مونو؛ انکتره‌ده فریمان
وزیله، رانکین استاد طانیبدن کی، رانگدنک اصولی
ده کمال منویته تطبیق ایدرلر. ازجه تیره، رانکین اون
طقوزنهی عصرک اک بویوک مؤرخ عدا ایدر، کذا بشارقه ده
بو فکره اشتراک ایلردی. حتی برکون بشارقه اک چوق
بکندیک کتابلری صورملر، بشارقدن: تورات، شکسیر،
ورانگه جوانی آملشدر.

رانگدنک وفاتنده، بشارقه، مؤرخ اکوغوللرینه یازدینی
مکتوبده، متوفی پدرلرنک افکارینه دالما اشتراک ایتش اولدینی
منویته بیان ایلمشدرد.

رانگه، سیاسی مشغولتارنده بیله آلمانیانک متعصب ملی
مؤرخلرنک مسلکنه تابع اولمامشدر. حیانتک صوک سته-
لرنده، آغارمش صاچلری، سوبلی ونازک طورلری، معناددن
فضله تراکی ایله کندینی کورنلر اون باشقه برعصره منسوب
ظن ایدرلردی. بونکله برابر رانگدنک فکرلری غایت بکی
ایدی. یومی سیاسی تقدیرده، رانگه درجه سنده نفوذ نظر
کوسترن پک آزدی. رانگه، روسیا دولتنک بی طرف، کتوم،
صادق بر خدمتکاری در. تاریخده ایسه، غیر شخصی مسلک،
آلمانیده، مؤسسلرندن عد اولوناییلر.

بویوک آتمه ۱۲ تشرین ثنی ۱۳۳۳

احمد رفیع

بیانات بحالی :

بدیلی حفظ

— ۳ —

Le sentiment de vitalité

میانیت حسی

« آدمون روستان » ک « سیرانو دو برزاق » ندن برپارچه -
اسرارآمیز حسل - روحی تعالینیزک انتشاری - حیانت حسی - تعریفی -
مفکوری ریژنلر - روحی وعضوی تشعشع - مختلف نظر بچیلرک بوسحرلی
فله ویردکاری ناملر - کندیک شاعرلرن، حامدو غالب - هراتردن بونی
ویرمه سی ایستز - تدع معین وعباسی دکادر، دما اثرلری وضررسز
پارچه لر - « وهدون » ک بر مثالی - حیانت حسی یالکز بدیی حطک
برعصری دکادر - لایروپو ک « سیمه لر » ندن برپارچه .
روستانک « قهرمانانه مضحکه » سی اوقوپورز ؛ ایشته

(برلین) بحیطی رانگدنک امللرینه تمایله خدمت ایتدی .
بویوک آدملره و بالخاصه ممتاز قادینلره تماس ، رانگدنک
دماغی اوزرنده زبیرتاتیر حصوله کتیردی . بوتون کتابلری
غایت آجیق ، لذته اوقونایله جک براسولیده یازدی . سیاسی
مسئله لری ایضاحده بویوک بر اتتدار کوستردی . شخصلرک ،
انسان جمیتلرنک معنوی سیالری بارلاق بر صورتده تصویر
ایتدی . وقایع تقلده کی ، سیالر تصویرنده کی قدرتی الک زیادده ،
(پاپل تاریخی) نده کوستردی . بو اثری رومانک منظره لری ،
انسان تصویرلری ، سرای داخللری ، قادینال قوفه رانسلری
ایله طوللردی . بابارک سیاستلرینه ، دینی ملاحظه لرینه ،
صنعتکارانه غایه لرینه دائر رنکین تحیفه لرله سوله دی .

رانگه ، بشری احتیاضلری غایت دقیق بر صورتده تصویر
ایدردی . اک زیادده موفق اولدینی ، معنوی سیالرک تصویریدر .
فقط رانکین مؤرخ اوله رق تمیز ایتدیرن خاصه لر ، یالکز
تصویرده کی قدرتی دکلدرد ؛ اونک الک زیادده کوسترمک ایسته دیکی
شی ، آروپا سیاستک معطام آنلیریدر . بوسبیدن رانگدنک
اثرلرنده حاکم اولان قطعه ، عمومی فکرلر ، قوش باقیشی
کوروشلردر . اسلوبی انچه ، مزین و رقیقدر .

رانگه ، حیانتک صوکنه قدر کتجلکنک حلاوتی و
طراوتی محافظه ایتشدرد . سکسان یاشنده ایکن ، اسکی دوستلرندن
برینه یازدینی بر مکتوبده شصورده حسباتی بیان ایلمشدرد :

« بوسه ایلاک بهارکدیک زمان ، صوکه دوجہ متأثر اولدم . الاق
چیکلردن و بییلکلردن محظوظ اولنی ایسته یشمه غالباً ایلاک بهارده
حیرت ایتدی . کندیسنه : « هایدی بقالم ، ایکه زده اسکی دوستلر ،
بی رفاتنک محظوظ ایت . « دیدم . ارزولره موافقت ایدر کی
کوردندی ؛ عجب بو ، صوکه دفعه اولاسین ! » .

رانگدنک طقساتجی دور سنوی حیاتی (برلین) ده
معظنن بر صورتده تحیل ایلدی . اوکون ، بوتون حکومتلردن ،
آلمانیانک بوتون علمی بیتلرندن کندیسنه تیریک تلغرافنامه لری
جیکلیدی . عمرنی آنجاق تاریخه و تاریک ترقیسنه حصر
ایدن اختیار مؤرخ ، نهایت طقسان بر یاشنده اولدینی حالده
وفات ایتدی (۱۸۸۶) .

رانگه ، فضل وکالیه برابر ، مملکتده عمومی بر شهرت
قازاناماشدر . سبی ، اثرلرنده سیاسی اندیشه لردن اوزاق ،
حقیقه دالما یاقین بولونمایه چالیشماسی در . بر چوقلری ، رانگه
نک اثرلری مطالعه یه تنزل ایتلرلر ؛ اونلرک فکرجه ، رانگه
نک کتابلرنده اوکره نیله جک بکی بر شی یوقدی . خصوصیه
ملی مؤرخلر عندنده رانگدنک قیمتی بویوک دکادی . « طراپچیکه ،

موزقانه (طائفه)

سیرانو!

سیرانو

صانیورم که پورته (۲) بابور، باقه صاوت اییدیور!
(قیلجی قالدیر)

نه دیورسکز؟.. فاشه سزی؟.. اونی بیلورم! لکن موقت
ایده دوکوشولز! خاییر! خاییر! فاشه سزی اولدی وقت دوکوشولز
داها کوزلد!.. بوتون بوتل کیدلر اولور؟.. بیک کینی میسکز؟
آه! سزی طانیورم، هیکز بیک اسک دوشانلرمکیز!.. یالانی؟..

(قیلجی هولیه وورور)

باق، باق! ها! ها! ماناعله، باطل عقیده لر، قورقاتلر!..
(وورور)

باویشه می؟ اصلا! اصلا!.. آه ایسته سنی یاقالدم، بلاهت!..
بیلورم که نهایت بی مغلوب ایده جکسکز؟.. اهیچی یوق: ووروشه جنم
وووروشه جنم، ووروشه جنم...

(قیلجیه بویوک داترمل چیز، نفس نشه دورور)

أوت هرشیعی، طفر، موقفتی بولیورسکز! بولیکز! برشی
وارکه، بوآقشام، الهام حضورینه کیدرکن سزه رغما برابرمده
کوتوروپورم، سلاح اوماوی اشیک اییدن اینه سوپورمک، برشی
که تک بربروشوی، تک برلکسی بیل یوق، اونی سزه رغما برابرمده
کوتوروپورم،

(قیلجی قالدیر اونی ایلریه آتیلیر)

پوشی...

(المن قیلج قورتولور، کندیس سنده لر، لهره یله راغه نولک
قوجالترینه دوشر.)

موزقانه (اوزینه آکیلوب آتینه اوبرک)

اوشی نهدر؟

سیرانو (کوزلرینی آچار، موزقانی طانیور، منیم)

صوغوج!

(پرده اینر)

بر طرفدن مولیه رک کندی لطفی سایه سنده آقیلا ندیغی
خبر آلان، رقیبه عاشقه مکتوبلری یازان، ینه اوکا کوزل
سوزلر سوفله ایدن، اونه طرفدن قوجامان بورونیه خلک
استهزاسنه اوضایان مرد وجور سیرانو، هیچ اولمازسه
افتخار ایده جک بر نولومه لایق ایکن، باشه دوشن بر اودون
پارچه سیله سونیور!

بز حیاتک شوکولونج فلاکتی اوکره تبه، اونی بزه کوسدن
نه دمون روستان، که دهاسنه قازشی تحیر و تجاذب دویقه
برابر، عینی زمانده وجدانک که اسرار آمیز حسار، له دوله
یعنی دویوبوز.

بدیعتیایلر بر «excitation favorable» مساعد تیقظ، ی
متعاقب روحی فعالیتلرک بر صورتله «diffusion» انتشار، ینه
حتی عضویتزه قدر سرایت ایده رک هر استفاده کی عمومی

(۲) سیرانولک پک بویوک برپورنی واردی.

صوک پرده وصولک مجلسه کلدک. بوتون حیاتنده بلاهتدن
ایکره ن، غروردن پانیسر ذوق آلان، حیاتک وخافتک
سلسنه اوضامش، طالعسز، فقط هر زمان نکتته پرور
قهرمانی «سیرانودوبره راق» یارالاش، محبسی روقانک
أوند.. یارملی اولدیغی بیلدیرمک ایسته مور. مسأله یی خبر
آلان دوستلری «لهره، و» «راغه نو» ایجری کیره رک
آکلایورلر. مجلسک صوکنه دوغرو سیرانو کندیسینی غائب
اییدیور:

سیرانو

قوربتیق دیدی که...

موزقانه

اووخ!

سیرانو

لکن یو. نه ایشی وار، نه ایشی وار؟ فیلسوف، حکمتناس،
فانیجی، قانغای، موسیق شناس، هراتی سبباف، تحفیه درحال
تحفیه جواب ورن، عاشق - فقط حزینه ذکل - هرشی وهیج
اولان هرکول - سوبینه دوسیرانو دوبره راق - بوراده مدفوند...
لکن بن کیدیورم، عفو ایدرسکز، بایکیز، آی اییدینلی یی
آلغه کادی، انتظارده برافام.

(دوشه رک اولطورور، روقانک آغلاماسی کندیسینی ابقاط ایدر،
اوکا باقار، وباش اورتوسی اوقشایه رق:)

اولطف، اوانی، اوکوزل قریستیان ایچون (۱) داها آز
آغلاما کزی ایسته م، یالکیز بن تولدیکم وقت بو قارا نولره ایکی
قات برافاده ویرمه کزی، اوزرنده کی شومام نشانه سنک برزاده بیک
ایچون اولسانی ایستم.

موزقانه

سزه عین ایده رم!..

سیرانو

(شدله تیتور بردن بره قانلار)

اورایه ذکل! خاییر! اوقونلوشه ذکل!

(کندیسنه ده غرو قوشمق ایستلر)

— بکا دوقوناییکز!

(آفاجه دایانیر)

آفاجدن باشقه کیسه یی ایسته م!.

(سکوت)

کلور. آیاقلرمک مرهم کی دوندیعی، آلرمک اغیرلاشدیغی
حس اییدیورم.

(دوغرولور)

اوخ! لکن!.. مادامکه یوله در، اونی آیانده و

(قیلجی جکر)

قیلجی آله بکله جکم.

لهره

سیرانو!

(۱) روقانک سولکیلی سیرانولک رقیبی..

صورت له جو اولسه ، زده ایتکسین جواب ویرکه ایک ذوق
بر ذوقدن دها مقبولدر ، ایچی دها خوش اولان شرابی ،
بو سیدن دها فضا سوپور .

شونده بیلمی ز : « حیات حسی » یالکز بدیی حقلک
بر عنصری دکلدر ؛ وطنی ، دینی ، اخلاق هیجاندره زده بو
حالی جانلاندیره ییلر : برطابور عسکر کچرکن دوجار اولدیفمز
غلیان ، بر جامعه کردیکمز زمان بنلکمز قبالایان خشوع ،
بر عالیجنابلی قارشیسند دویدیفمز سونج ، کوز اوکندن
قاچامه حق درجده قوتلی برر مثالدر : بناء علیه صنعتده کی
کوزلکی تشریح ایچون « تحیر » ، « تجاذب » ، ناصل بوپوک
بر قوتله اعتقاد ایدمز سهک بر اثرک او یاندردینی « حیات
حسی » یخده صحیح وصیمی بر معیار طسانیه مایز . « انطبا-
عهی تنقید » ، میل ایدنلر « ذوق » لرله بدیی تعمیر
یا عادن اوله حقلک شو اوج اساسی اجزی عنصرلردن تجریده
نه درجه نه قادر قابلدز ، بیله میوم - چالیشایدلر .

برکک صنعت اثرلرینک « حیات قدرت » مزی نه بولده
جوغا تذلقلری - صوک دفعه - آکلاشم اولق ایچون
« لارویه » ک Les caractées سبیلر « ندن » قورنه ی
ایله « راسین » ایچرن یازدینی پارچه ک شو قسمی آلبورم :

قورنه ی بزی سبیلر نه ، فکر لر نه تابع قیلار ؛ راسین بر سبیلر
امثال ایدر . بریک انسانلری ایجاب ایتکلری کی نقش ایدر ، اونه کی
ناصلر اوله رسم ایلر . برنجی ده حیرت ایدیلر ، حق تقلیدی ایجاب
ایدن دها چوقدر ، اینکجیده ایسه هر کده کوردیکز ، حق نسفزه
دوجار اولدیفمز دها زیاده واردر . بری یوکلنیر ، شاشیتیر ، غلبه
جالار ، تربیه ایدر . اونه کی خوشه کیدر ، هیجانه کتیر ، دوقونور ،
حلول ایدر . عقیده اُک کوزل ، اُک امیل ، اُک عتقم نه وارسه برنجی
طرفندن قوللایلدنر . اونه کی طرفندن ده احترامده کی زیاده سیله خوشه
کیدن اُک نازک ، نه بولونورسه اونه یه قوللایلدنر . برینده مثالر ،
قاعدلر ، مفهوملر اونه کنده ذوقله حللر واردر . انسان قورنه ک
تماشا لرله چوق مشغول اولور . راسینککلرله چوق ماصیلیر ، رفته
کلیر ، قورنه ی دها اخلاقدر ، راسینده چوق طبیی ...

بو اون اون ایکی سطر ، ایکی بوپوک قلاسیقندن زده
اویانان بدیی حقلی واونک اوج عنصری چوق واضح افاده
ایتمکده در .

بی مابن

« irradiation تشعشع » « حیات حسی » دیودلر . بو
کندی حیات « énergie قدرت » مزک چوغا لیشندن عبارت
بر دویفودر . [۲]

ناصل بر اثر اولورسه اولسون - بر تابلو ، بر بسته ، بر
شعر - بزم کوزل کوروتجه دماغی قوتلر مزک فوق العاده
تهج ایتکلری حسی ایدر . او زمان روحز « visions
idéalisées مفکوردوی رؤیتلر » ایچنده سرخوش ولور .
عینی زمانده تفسمز صقلاتیر ، تفسمز دها چابوق آناز
تویلر من ثوبه در ؟ فکرلر مزده دها صیق ، دها زنکین ترالی
ایدر ...

کورولورکه بدیی استغراق ایچنده دوجار اولدیفمز شو
حال ، تحیرله تجاذبن بک بشقدهر ، مختلف نظریه چلر صنعتک
بو سحرلی فعله بر خیل ناملر ویرمشلدر : کیکی یاراتچی
خیله ک سربینجه انکشافی کیکی شخصیت مزک انبساطی ، کیکی
ملک لک انکشار « jeu ملعبه » سی ، کیکی ده حیاتک
« spontanéité » حاجیلک ی هر نه عنوان ویریلیرسه ویریلسون
بو ، گاه عظمتی ، گاه اسرار آمیز دویفولر شکنده بزم کندی
طایفان حیاتک از جوق « localisée موضعلشدیرلش » بر
stimulation تنبه « ی در » [۳]

کندی شاعر لر مزی خاطر لایاجتم : حامدک احتراصلریله
قورولقدن صورکرا ایچنده آذغین دالغلرک چالشدینی
دویارم . فایم بیلدرم کی باطلامق ایستر ؛ بولوندیف مری جوق
آچلش کورورم ، معنوم او قادر یوکه لیر ... غالبک تخیلر لریله
غدا لاندقن صوکراده مجهول خوخلالی ، فقط - بیلمنجون -
قورقولماز چولدره قانتم کی اولورم . کندمدن او قادر
اوز اقلاتیر ، او قادر خیالیه شیریم که عادتاً قانی موجود یتمدن
شبهله تمکه باشلارم .

هر بدیی اتردن ، بزم « حیات حسی » ویرمسی ایسته
مکده حقم واردر : اوقودندن صورکرا اوقوماش کی
اولدیفمز شیرله قیمت بخش ایتزسه ک بک موافق حرکت ایتش
اولورز . شو قادرکه ، هر اثرک وجداندره حاصل ایتدیکی
« تشعشع » معین و مساوی دکلدر ؛ حتی بومک ایچوندرکه
بوپوک دها اثرلری متعاقب ، متوسط ذکارک « passable
ضرر سز » پارچه لری بزی جوق کره لانیب بر اققده در .
« نوزن و درون » بو حالی بر مثاله آکلاتور : بر سرخوشه
ایکی قدح شرابی بر قعددن دها زیاده یچون سودیکی وهانکی
سببه مینی ابو شرابی فناء باخود عادیه ی ترجیح ایتدیکی

[۳] لالوک : Les sentiments esthétiques .

صفحه ۱۵۲ - ۱۵۳

[۴] ورونک L'esthétique ی ، صفحه : ۴۰